

Fatma Gürel'in Eserlerinde Mekân Tasviri "Edremit"

Seçil ATASOY¹

Öz: Fatma Gürel, son dönem Türk Edebiyatının en önemli öykü ve romancılarından biridir. Yapıtlarında insanı ve doğayı subjektif tarzda tasvir etmesi onu özgün kılan yönlerinden biridir. Mekân, yazarın romanını kurgularken içinde yaşadığı ya da geçmişinde iz bırakan en önemli unsurlardan biridir. Birçok mekân, şair ve yazarlar sayesinde bir kimlik kazanır. Bu bağlamda mekânları anlamlandıran ve onların tanınmasını sağlayan sanatçılardır. Saint Petersburg, Paris, Viyana, Roma, Floransa, İsfahan ve İstanbul mimarisıyla olduğu kadar sanatçıların yapıtlarına yansımaları sayesinde bugün binlerce turisti ağırlamaktadır. Fatma Gürel de doğup büyüdüğü, çocukluğunu geçirdiği Balıkesir'in Edremit ilçesini yapıtlarında mekân olarak öne çıkarmaya çalışır. Edremit, Akçay başta olmak üzere şehrin tüm güzelliklerini doğasıyla deniziyle iklimi, insanı ve sosyal yapısıyla yapıtlarında işler. Bunu yaparken de zaman zaman doğayı ve kültürel birikimin ürünü olan konakları, yapıları korumanın mücadelesini verir. Bu bağlamda hem okura hem de yöneticilere mesaj vermeye çalışır. Eserlerde Ege Bölgesinin ağız özellikleri yanında, geleneksel el sanatları, doğum, düğün ve ölüm törenleri, komşuluk ilişkileri de aktarılmaya çalışılır. Edebiyat, bu anlamda kültür taşıyıcılığı misyonunu da üstlenmiş olur. Bu çalışmada Fatma Gürel'in yapıtlarında mekân olarak "Edremit" in nasıl ele alındığı ve mekânın yazarın zihninde nasıl bir yer edindiği, kültürel, sosyal ve siyasal kimliğinin oluşmasına etkisi analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Fatma Gürel, Edremit, Roman, Öykü, Mekân

Depiction of Space in Fatma Gürel's Works "Edremit"

Abstract: Fatma Gürel is one of the most important short story and novelists of recent Turkish Literature. One of the aspects that make him unique is that he depicts people and nature in a subjective manner in his works. The place is one of the most important elements that the author lives in or leaves a mark on his past while constructing his novel. Many places gain an identity thanks to poets and writers. In this context, it is the artists who give meaning to the spaces and make them known. Saint Petersburg, Paris, Vienna, Rome, Florence, Isfahan and Istanbul host thousands of tourists today, thanks to their architecture as well as their reflections on the works of artists. Fatma Gürel also tries to highlight the Edremit district of Balıkesir, where she was born and spent her childhood, as a location in her works. She describes all the beauties of the city, especially Edremit and Akçay, with its nature, sea, climate, people and social structure in his works. While doing this, he sometimes struggles to protect nature and the mansions and structures that are the product of cultural accumulation. In this context, it tries to give a message to both readers and administrators. In addition to the dialect characteristics of the Aegean Region, traditional handicrafts, birth, wedding and death ceremonies, and neighborly relations are also tried to be conveyed in the works. In this sense, literature also undertakes the mission of carrying culture. In this study, how "Edremit" is handled as a place in Fatma Gürel's works, what kind of a place the place has in the author's mind, and its effect on the formation of her cultural, social and political identity will be analyzed.

Keywords: Fatma Gürel, Edremit, Novel, Story, Place

Geliş Tarihi: 14.10.2023 Kabul Tarihi: 05.11.2023 Makale Türü: Araştırma Makalesi

Bu çalışma 2022 yılında Prof. Dr. Nurullah Ulutaş, danışmanlığında yürütülen Fatma Gürel'in Öykü ve Romanlarında Yapı ve İzlek başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, secilatsy@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3482-3286

Giriş

Anlatmaya dayalı edebi metinler zaman, mekân, şahıs kadrosu ve olay örgüsü çerçevesinde ele alınır. Bu unsurların her biri kendi içinde alt başlıklara ayrılır ve ayrıntılı olarak incelenir. Her birinin birbirini tamamlama işlevi vardır. Olay örgüsü ve şahıs kadrosu, bu unsurların başını çekse de mekân da işlevselliği yadsınamayan unsurlardan biridir. Mekân, vakanın varlık bulduğu yerdir. Günümüze kadar yazılan her anlatmaya dayalı roman ve öykünün bir mekânı vardır. Her ne kadar mekândan bağımsız gibi görünen roman ve öyküler olsa da onların dâhi belirli olmayan bir mekânı vardır. Çünkü herhangi bir mekân olmadan bir olay ya da durumun yaşanması mümkün değildir.

Sözlükte yer, mahal, oturlan yer, ikametgâh, ev gibi anlamlarla karşılanan mekân (Türkçe Sözlük, 2004: 1930) daha çok yer anlamıyla kullanılır. Mekânın tanımıyla ilgili birçok görüş vardır. Kimi araştırmacılara göre mekân, olayların ve durumların gerçekleştiği yer olarak tanımlanırken kimi araştırmacılar mekânın kişilerle anlam kazandığını ifade ederler. Şengül Öymen Gür ise mekân için, “insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı, sınırları, kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir boşundur” der (Öymen, 1996: 44). Heidegger, mutlak mekân diye bir kavramın olmadığını, mekânın ancak içindeki nesne ve enerjiler ile değer kazanacağını savunur (Nalbantoğlu, 2008: 90-93).

İnsan, içinde yaşadığı çevreden bağımsız düşünülemez. Mekân unsurunun roman ve öykü kişilerinin üzerindeki etkisi, inkâr edilemez. Emile Zola ise bu konuda şu cümleleri kurar: “Artık zevk olsun diye, tasvir için tasvir etmiyoruz. İnsanın içinde yaşadığı çevreden ayıramayacağını; elbisesi, evi, şehri, vilayeti ile tamamlandığını kabul ediyoruz. Artık bugün çok ilerlemiş olan psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji bilimleri de açık seçik göstermektedir ki insan çevrenin dışında değil, dış çevrenin içinde ve sürekli olarak etkisi altındadır” (Kavcar, 1994: 59).²

Anlatmaya dayalı her metinde mekânın çeşitli işlevleri vardır. Bazen sadece olay ve durumların gerçekleştiği yer işlevindeyken bazen de kahramanların buldukları ortamı, kendileriyle özdeşleşen alanı temsil eder. Bu sebeple ayrıntılı incelenen mekân tasvirlerinde mekânlar çevresel ve algısal mekânlar olarak alt başlıklara ayrılır. Özellikle algısal mekânlar ile kahramanların kişilikleri, ruh halleri, vakalara yaklaşım şekilleri paralellik gösterir. Mekânlar dramatik yapıya etki eder. “Bazı mekânlar şahısları 'engellenen' veya onlara 'yardım eden' bir görev alabilir. Mesela bir köprü, şahsın hedef objeye ulaşmasını sağlarken; bir nehir engelleyebilir” (Narlı, 2002: 99).

Mekânların işlevselliğinin belirlenmesinde ele alınan açık, kapalı, geniş, dar gibi adlandırmalar, o mekânlar hakkında genel bir algının oluşmasını sağlar. Açık denilen mekânlar dağ, deniz, ülke, cadde, sokak, vb. alanları ifade ederken kapalı dediğimiz mekânlar ise ev, oda, ofis, vb. alanlardan oluşabilir. Geniş ve dar mekânlar da bu şekilde sınıflandırılabilir. Genişlik ve darlık hem gerçek hem mecaz anlamda vakanın ve kahramanın o anki durumuna göre değişebilir. Mesela cadde sokağa göre gerçek anlamda geniş bir mekândır fakat şehir caddeyle birlikte ele alınırsa cadde dar; şehir geniş mekân özelliğine bürünecektir. Darlık- genişlik veya kapalılık-açıklık, kahramanların duygu dünyasına göre daha farklı anlamlara bürünür. Bir kahraman kendisini bulunduğu mekânda sıkışmış hissediyorsa veya mutsuzsa bulunduğu mekân kapalı, dar bir mekândır. Bu kahraman bu mekândan kurtulmak ister çünkü içinde bulunduğu ruh hali o mekânda kahramanı huzursuz eder. Yine tam tersi, kahramanın bulunduğu mekân küçük de olsa o kendisini huzurlu, mutlu ve oraya ait hissediyorsa bulunduğu yer onun için açık, geniş bir mekândır.

Her yazarın eser/lerinde mekân aynı ölçüde ele alınıp anlatılmayabilir. Kimileri sadece vakanın gerçekleştiği yer olarak mekânı ele alır. “Çevresel Mekânlar: İşlenmemiş, anılaşırılmamış ve yalnızca üzerinden geçilen yerdir. Kişi bu mekânı önemsemez ve orası kendi benliğinde herhangi bir çağrışıma/etkileşime sebep olmaz” (Korkmaz, 2015: 60). Kimi yazarlar mekânı özellikle vakayı ve kişileri anlatmada önemli bir araç olarak kullanabilir. Algısal mekânlar, anlatmaya dayalı edebi metinlerde, olay örgüsünün geçtiği mekânlarda kahramanların kendilerini kötü, mutsuz, kısıtlanmış ya

² Aktaran (Atasoy, S. (2022). Fatma Gürel'in Öykü ve Romanlarında Yapı ve İzlek [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi].Bitlis Eren Üniversitesi.

da iyi, mutlu, özgür hissettikleri yerler olarak tanımlanabilir: "Oysa anlatı türlerindeki mekân, kurgusaldır ve içinde yaşayan insanların bakış açıları, algı kapasiteleri ve duysal gelişmeleri doğrultusunda şekillendirilmiştir; sürekli yeniden yaratılır, biçimlendirilir ve mekân etkin kurucu bir değer olarak üzerindeki etkiler, onları tinsel doğuş ve oluşlara hazırlar" (Korkmaz, 2015: 79). Fatma Gürel'in eserlerini incelediğimizde kendi çocukluğunun geçtiği Edremit'in bu eserlerde önemli ölçüde yer aldığını görürüz. Bunda yazarın gözlemlerinin etkisi büyüktür. Yazar hâkim olduğu mekânı her ayrıntısıyla ele alarak hem vakayı hem de kahramanları gerçekçi bir şekilde işler. Eserlerde Edremit genellikle açık, geniş mekân özelliğiyle ele alınır. Kahramanların kişiliklerini yansıtmaya açısından da bu mekânın açık ve geniş³ ele alınması orantılıdır. Çünkü yazarın ele aldığı kahramanlar genellikle olumlu, ileriye dönük ve idealistlerdir. Açık - geniş mekânlar, kapalı - dar mekânların aksine kahramanların kendilerini rahat ifade ettikleri, içinde bulunmaktan hoşnut oldukları mekânlar olarak bilinir. Yazarın Edremit'i mekân olarak seçmesinin sebebinin orayı çok iyi bilmesinden kaynaklı olduğunu ifade etmiştik. Bu onun Ölmez Ağacın Evi romanında kullandığı şu cümlelerinden de anlaşılır:

"Doğup büyüdüğüm bu topraklar bana hep tatlı duygular ve beni ilerde çok daha iyi şeylerin beklediğine ilişkin umutlar verdi. Annem, babam, ablam ve kardeşim bunu içime yerleştirdi. Yaşamdan hoşnutluğun ilk adımını sağlayan bir ailem ve kasabam olduğu için kendimi hep şanslı saydım" (Gürel, 2013: 8).

Romanın başkahramanı Fatma, Edremit sokaklarında kendisini hep mutlu hisseder. Yaz aylarında Edremit'te insanların uğrak mekânlarından biri olan Akçay, genel olarak tüm kasaba halkı için geniş mekân olarak nitelenebilecek özellikler barındırır: "Akçay serin deniziyle, durmadan akan soğuk sularıyla Körfez halkını kendine çekmeyi başarmış, artık Hanlar'a, bağ evlerine gidenler bile onun üstünlüğünü kabullenmişti" (Gürel, 2013: 133). Edremit'in her sokağında, her mekânında, her noktasında Fatma kendini mutlu hisseder. Çünkü romanın ilk sayfalarında kendisinin de dediği gibi: "Ben Edremit'te doğdum" (Gürel, 2013: 8). Bunu onun anlatıcısı olduğu romanın sayfalarından okuyucu şu şekliyle okur: "İnsanlar doğdukları toprakları, tıpkı aileleri gibi, kusurlarına karşın da sevebilir. Gözümüzü açınca gördüğümüz ilk evlerin, sokakların, ağaçların ve şehrin nasıl olduklarından çok sundukları yakınlık, güven ve sevgidir içimizdeki karşı sevgiyi geliştiren" (Gürel, 2013: 8). Kahraman yaşadığı mekânla duygusal bütünlük yaşar. Bu memleketteki samimi ilişkiler, insanların birbirlerine olan güveni, aileden görülen saygı ve sevgi, yakınlık... Ona içinde bulunduğu mekânları sevdiren ve kendini hep mutlu hatırlamasına olanak tanır (Atasoy, 2022: 76). "Geniş/açık mekânlar; içinde yaşayan bireylere baskı uygulamayan, onları rahatlatıcı etkiye sahip alanlardır. Bu yerler bireylerin tüm duygularının sığındığı ve korunduğu yerlerdir" (Korkmaz, 2015: 63). Yazarın "Körfez, Ev Sahibi ve Genç Kız" adlı öyküsünde açıkça bahsedilmeyen ama ayrıntılarıyla anlatılan yazlık mekânın Edremit olduğu aşikârdır. Yazar, öykünün başkışısı olan yaşlı ev sahibinin ruh halini mekânın değişimine paralel olarak ele alır. Yaşlı ev sahibi geçmişe takılı kalır ve yenileşmeyi, herkesin yapmaya çalıştığı değişimleri reddederek insanlara ve zamana tepki gösterir. Yaşadığı yazlık kasabanın eskiye göre değişim görmesi ve insanların bunu rahatlıkla kabul etmeleri onu rahatsız eder ve bulunduğu mekânı kendisine dar eder. Yaşanan değişimler kasabanın şehir havasına bürünmesiyle başlar. Herkesin müstakil olan evi, yerini apartmana bırakırken yaşlı adam evini müteahhitlere vermek istemez. Çünkü evinde çok mutludur: "Onun evi, ilçede birçok benzeri olan bir evdi. İki katlı sade bir yapıydı. Denize yakın bir sokakta bulunması, yanlarından arkaya doğru uzanan ve arkada oldukça genişleyen bir bahçesi olması, inşaatçılar için evi ilgi çekici yapıyordu" (Gürel, 1996: 18). Yaşlı adam için evi geniş mekânı örneklendirirken kasabada gelişen değişiklikler kapalı, dar mekânı⁴ örneklendirir: "Bol ağaçlı, küçük evli sokaklar, az ağaçlı, büyük evli sokaklara dönüştü ve artan gereksinmelere göre genişletilmediği için, ilk kez yıkanan bir basma gibi çekip daraldı. İki yanlarını arabalar doldurdu. Balkonlardan çiçek yerine ıslak mayolar ve havlular sarktı" (Gürel, 1996: 19). Yaşlı adama göre bu sokakların kişiliği yoktur ve onun huysuz, huzursuz biri olmasında bu değişimlerin etkisi çok büyüktür. Hikâyede yalnızca kapalı mekân özelliği ele alınmaz. Yazar hikâyeye bu yazlık kasabanın olumlu betimlemelerini yaparak başlar: "Denizi öyle temizdi ki, dibindeki çakıllar ve kum taneleri bile görünürdü. Körfez'in mavi

³ "İçtenlik, mekânı içten dışı doğru çeviren ve açan bir niteliktir. Bu mekânlarda karakter, kendisiyle, çevresi ve bütün evrenle uyum içindedir" (Korkmaz, 2015: 93).

⁴ "İnsan, varoluşunu tamamlamadığı ve kendini güvende hissedemediği mekânda huzursuzluğa itilir" (Çopur, 2014: 26).

sularını, sebze ve meyve bahçelerinin, telli kavakların, çınarların yeşili kuşatırdı” (Gürel, 1996: 16). Körfez’in devamı anlatılan betimleme neredeyse bir sayfayı doldurur. Böyle güzel bir mekân tasviriyle başlayan öykü ilerleyen cümlelerde yerini bozulan, değişime uğrayan ve eski güzelliğini yavaş da olsa kaybeden bir Körfez’e bırakacaktır. Ama ilk etapta her geleni güzelliğine hayran bırakan bir tatil yeridir. İnsanların her geçen yıl daha çok sayıda burada akın etmeleri, onların kendilerini mutlu ve huzurlu hissetmelerinden kaynaklanır.

İnsan- beden ilişkisi açısından düşünüldüğünde mekânın insanın varoluşuyla ilgisi olduğu ifade edilir. “İnsanın en temel gereksinimlerinden biri, yaşadığı evrende kendisini konumlandırmasıdır. Varoluşumuz, Merleau-Ponty’nin deyişiyle mekânsal olduğuna göre, insanın kendini ifade edişi de daima mekânlar aracılığıyla olmuştur. Maddesel bir varlık olan insan, mekân içinde kendine yer edinir, mekân içinde hareket eder. O halde insan bedeni, mekânsal bir cisim olarak mekâna aittir. Ruhsal olarak da o mekâna anlam yükler. Sadece beden değil, insanın duyu ve düşünceleri de mekâna bağlı ve bağımlıdır. Varoluş sadece maddesel yanıyla değil ruhsal tarafıyla da mekânsaldır. Yeryüzü, mekânlara ayrılmış bir bütün olarak düşünüldüğünde, sonu gelmez savaşların çıkma nedeni “mekân”dır diyebiliriz. O halde mekân, toplumlari ve bireyi belirleyen temel etkidir.”⁵

“Ömer Seyfettin bir öyküsüne, “Ben Gönen’de doğdum.” diye başlar. Bu deyişi çok cana yakm ve sıcak bulurum. Hepimizin yalnızca yer adını değiştirerek aynı içtenlikle yineleyebileceği yalın bir söyleyiş oluşundandır belki.

Şimdi onun gibi diyeyim: Ben Edremit’te doğdum.

Ege denizine doğru uzanan o kıvrak başının en üst kısmında, Kaz Dağları ile Madra Dağları’nın kuşattığı körfezde, denizde 10 km. içerdedir Edremit” (Gürel,2013: 8).

Romanın başkahramanı Fatma, yıllar sonra doğup büyüdüğü memleketi Edremit’e gittiğinde kendini tam anlamıyla buraya ait hisseder. Ruhsal olarak geçmişte yaşadığı güzel duyguların hatırlanması ona bu mekânın varoluşsal amacını gösterir. Duygu ve düşünceleriyle de kendini mekâna ait hisseder.

Fatma Gürel’in 36 Baharı adlı romanında da olaylar, Edremit’in bir kasabasında geçer. Genel olarak baktığımızda açık, geniş mekân özelliği bu romanda da kendini gösterir.

“Kemerli iki kapının arasında, üzerinde büyük, siyah harflerle “EDREMIT” yazılı bir beyaz tabelanın bulunduğu küçük ve şık istasyon binasını dolduran kalabalık...

... Akçay sahili bir bayram yerine dönmüştü. Pürüzsüz ve parlak denizin üstüne serpilmiş savaş gemileri, direkleri, bayrakları, güvertelerinde dolaşan insanlarıyla bambaşka bir hava getirmişti körfeze” (Gürel, 2000: 104-105).

Gazeteci Ziya Bey, Kurtuluş Savaşı yıllarına ait anılarını ele alırken aslında mekânın güzel duyguları hatırlatmasındaki varoluşsal etkisini ortaya koyar.

Edremit, Fatma Gürel’in eserlerinde mekân unsurunun her işleviyle karşımıza çıkar. Sadece kahramanların ruhsal duyu durumunu vermekle kalmaz aynı zamanda çevresel mekân olarak da sıkça bahsi geçer. Yani çevresel mekân olarak Edremit, sahne görevi de üstlenir, araç olarak kullanılır. Anlatmaya dayalı edebi eserler bazen çevre tasviriyle başlar. Olay örgüsünün geçeceği çevre okuyucuya tanıtılır ve okuyucunun önden fikir sahibi olması istenir. Çünkü kahramanların eylemleri ve söylemleri o mekân içinde gerçekleşir. Fatma Gürel, İki Demli Çay romanında açıkça Edremit’ten bahsetmez. Romanın başkişisi Zeynep’in ailesinin yaşadığı kasabaya gelmesi ve o kasabayı tasvir etmesi buranın Edremit olduğu hakkında okuyucuda fikir uyandırır:

“Tüm ovayı ve tepeleri doldurmuş zeytin ağaçlarının içindeydi küçük kasaba...

Uzunca bir köprüden, bir zeytinyağı fabrikasının önünden, erkek kahveleriyle dolu bir meydancaktan geçiliyordu. Dar sokaklarındaki küçük evlerin bahçelerinden dışarı, koyu yeşil yapraklar arasında, sarı ampuller gibi parlayan meyveleriyle limon, portakal ağaçları sarmıştı...” (Gürel, 2010: 128).

⁵ Müşerref Öztürk Çetindoğan, “Kırsal Mitten Kentsel Ritüele Geçiş ve Beden-Mekân İlişkisinin 1990 Sonrası Türk Oyun Yazarlığına Yansıması”, *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 27, 2009: 137.

Kasabanın Edremit olma ihtimali yüksektir, çünkü zeytin ağaçlarından, zeytinyağı fabrikasından bahseden yazar Ölmez Ağacın Evi adlı romanında da Edremit'i anlatırken bu detaylara yer verir. Yine yazarın aynı kitapta bahsettiği bir detay da mekânın Edremit olduğu düşüncesini pekiştirir:

"Birkaç dakika sonra meydana daydılar.

Ortada, bir gemi güvertesinden denizi gözleyen, şalvarlı, iri sarıklı bir gemici heykeli vardı. "Kim?"

"Osmanlı deniz kaptanlarından biri" "Hmmm!.." (Gürel, 2010: 147).

Denizci heykeli bulunan Edremit, romanda çevresel mekân özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Yine aynı romandan Edremit'te kutlanan bayram günleri, başkahramanın aklında mutlu, huzurlu olduğu zamanları hatırlaması açısından açık mekâna örnek verilebilir:

"Bayramyeri, İstiklal İlkokulu'ndan Gümrük mahallesine doğru giderken sağ yanda, etrafında çınar ağaçları olan, genellikle boş, bazen birkaç at arabası duran, geniş bir alan. Bir yanına kurulan dönme dolap, kayak salıncaklar, atlıkarınca, ...biz de şöyle bir bakımlım diye çocuklarıyla gezen temiz giyimli büyükler kalabalığı, o geniş mekânı böyle yürünmesi zor, oldukça gürültülü, renkli bir havaya sokunca orası bayramyeri olurdu" (Gürel, 2010: 109).

Romanda yapılan mekân tasvirlerinin yazarın bakış açısıyla ilgisi doğru orantılıdır. Tasviri yapılan mekânın bazı durumlarda bir obje bazı durumlarda ise önemli bir detay olması onun bakış açısıyla ve kahramanlara yüklediği anlamla ilgilidir. Şerif Aktaş, "mekânın panorama, peyzaj, dekor oluşu, yine hem bakış açısı hem de nakledilen vaka zincirinin mahiyeti ile ilgili bir problemdir (Aktaş, 1984: 130) der. Yazar ya da anlatıcının bakış açısına göre mekân tasvirinin niteliği ortaya konur.

Sonuç

Fatma Gürel'in eserlerinde mekân "Edremit" başlıklı çalışmamızda, yazarın mekân olarak Edremit'i ele alış şekline bahsedilir. Yazar eserlerinde çevresel mekân olarak genellikle Balıkesir'in Edremit ilçesini, kıyı kesimleri, Kaz Dağları'nı, sokakları, mahalleleri, iş yerlerini ele alır. Bunları işlerken de bazen uzun tasvirlerle yer verir ki bu da yazarın ele aldığı mekânlara olan hâkimiyetinden kaynaklıdır. Çalışmamız hazırlanırken anlatmaya dayalı edebi metinlerde (öykü-roman) mekân unsurunun işlevleri hakkında bilgiler verildi. Mekânın kahramanlar üzerinde dolaylı ve doğrudan etkileri üzerinde durularak roman ve öykü türündeki eserlerde mekân unsurunun öneminden bahsedildi. Böylece mekân unsurunun belirgin bir yer tuttuğu sonucuna ulaşıldı. Yazarın bazı eserlerinde Edremit'i sadece bir dekor olarak kullanması bazı eserlerinde ise özellikle Edremit'in ayrıntılarına girerek bu mekânın kahramanların ruh dünyasına etkilerine dikkat çekmesi ele alınır.

Fatma Gürel'in Edremit'ten bu denli sık bahsetmesinin sebebinin yazarın Edremitli olması ve bu mekânı iyi bir şekilde gözlemlemesi sebebiyle olduğu ele alındı. Bu durum da yazarın eserlerinde gerçekçi bir bakış açısını kullandığını ortaya koyar. Anlatmaya dayalı edebi eserlerde özellikle roman ve öyküde olay örgüsü ve şahıs kadrosu zaman ve mekân unsurlarına göre daha ön planda gibi dursa da mekânın da en az diğer unsurlar kadar etkili olduğu anlaşılır. Hem olay örgüsünün hem de şahısların tasvirinde mekânın önemi kendini gösterir. Fatma Gürel eserlerinde genellikle olumlu karakterlerden bahseder. Onları darlığa ve sıkıntıya düştikleri durumlar çok azdır. Bunun yanında daha çok idealist ve hayata pozitif yaklaşmaya çalışan kahramanlar dikkatimizi çeker. Bunun sebebinin de yazarın Cumhuriyet Dönemi yazarlarından olmasına bağlayabiliriz. Cumhuriyet'in ilanından önce mekânlarda genellikle İstanbul işlenirken, Cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul'la birlikte Anadolu da ele alınır. Kasaba hayatının hem şehirleşme hem de kır hayatının arasında kalması onun kahramanlar üzerindeki etkilerini de gözler önüne serer. Bu yüzden idealist kahramanlar daha sık ele alınır. Çünkü kır hayatıyla kent hayatının ortasında kalan kasaba, orada yaşayan insanlara gelişmeyi göze alma imkânı sağlar. Gelenek ve yeniliğin bir arada olduğu kasabada insanı keşfetmek daha kolaydır. Böylece kasabanın bu imkânı kahramanları daha gerçekçi bir yaklaşımla ele almayı da destekler. Kasabaya yönelen yazarlardan biri olan Fatma Gürel, ele aldığı kasabanın coğrafi özelliklerinden, yönetim anlayışı, mekânsal örgütlenme ve toplumsal ilişkilerin mahiyetine kadar çok boyutlu bir kasaba fotoğrafı ortaya koymaya çalışır. Kasabaların bu denli ele alınması, bazen dolaylı bazen doğrudan anlatılması, Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının yazarlarının önemli bir yaklaşımıdır. Fatma Gürel de 70'li yıllardan itibaren eserlerini kaleme alan Cumhuriyet Dönemi yazarlarından. O da Edremit'i ve ona bağlı kasabaları eserlerinde sıkça işler. Bölgeye her anlamda hâkim olması da yazarın işini kolaylaştırır.

Mekânı ayrıntılı tasvir ve tahlil ederek bu unsurun kahramanlara ve olay örgüsüne olan tesirini de ayrıntılı işler.

Kaynakça

Aktaş, Ş. (1984). Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş. İstanbul: Birlik Yay. Atasoy, Seçil (2022). Fatma Gürel'in Öykü ve Romanlarında Yapı ve İzlek [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Bitlis Eren Üniversitesi.

Çetindoğan, M. Ö. (2009). Kırsal Mitten Kentsel Ritüele Geçiş ve Beden-Mekân İlişkisinin 1990 Sonrası Türk Oyun Yazarlığına Yansıması. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 27, s. 137.

Çopur, G. (2014). Gürsel Korat'ın Romanlarında Yapı ve İzlek [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Ardahan Üniversitesi.

Gür, Ş. Ö. (1996). Mekân Örgütlenmesi. İstanbul: Gür Yayınları.

Gürel, F. (1996). Bir Yaz Gecesi. Ankara: Türkiye İş Bankası.

Gürel, F. (2000). 36 Baharı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gürel, F. (2010). İki Demli Çay. İstanbul: Destek Yay.

Gürel, F. (2013). Ölmez Ağacın Evi. Remzi Kitabevi.

Kavcar, C. (1994). Edebiyat ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Korkmaz, R. (2015). Yazınsal Okumalar. İstanbul: Kesit.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2004). Örnekleriyle Türkçe Sözlük, Milli Eğitim Bakanlığı. Nalbantoğlu, Hasan Ünal (2008). "Nedir Mekân Dedikleri?" Zaman-Mekân, (der. A. Şentürer, Ş. Ural, Ö. Berber, F. Uz Sönmez). İstanbul: YEM.

Narlı, M. (2002). Romanda Zaman ve Mekân Kavramları, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7, s. 91-106.